

Vjernost istini: pastoralni esej

Thomas Sibley

Biblijski institut, Zagreb

tsibley@bizg.hr

UDK: 27-246-021.11

Esej

Sažetak

Ovaj je esej prezentiran kao poziv Isusovim sljedbenicima i njihovim vođama da budu tražitelji i sljedbenici istine tako što će pomno istraživati Isusova učenja, posebno ona iz Ivanova evanđelja. U ovoj kratkoj studiji nastojat ćemo predstaviti Isusove jedinstvene i smjele tvrdnje o istini, iskrenom životu i govorenju istine. Zatim ćemo iznijeti praktične izazove koje treba razmotriti i poučavati.

Ključne riječi: istina, Isusovo učenje, Isusove zapovijedi, post-istina i alternativne činjenice

Uvod

Kršćanima nikad nije bilo teže revnovati u potrazi za istinom. Spremnost za laganje, klevetanje, pa čak i pozivanje na nasilje postalo je uobičajeno, pa čak i među onima koji se nazivaju kršćanima. Cilj ovog rada jest uputiti poziv Isusovim sljedbenicima, a posebno onima koji predvode zajednice vjernika, da pažljivo saslušaju Isusov nauk o tematici istine. Nakon toga, oni koji vode imaju dužnost odražavati Isusov nauk o istini i vjerno poučavati ono što na tom putovanju otkriju.

1. Istina u Ivanovu evanđelju

Kad se Isus našao na suđenju pred Pilatom, izjavio je nešto zaprepašujuće. Njegovu je izjavu popratilo Pilatovo pitanje na koje bi trebao odgovoriti svatko tko želi nadgledati zajednicu Isusovih sljedbenika.

Odgovori Isus: „Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta. Kad bi moje kraljevstvo bilo od ovoga svijeta, moje bi se sluge borile da ne budem predan Židovima. Ali kraljevstvo moje nije odavde.“ Nato mu reče Pilat: „Ti si dakle kralj?“ Isus odgovori: „Ti kažeš: ja sam kralj. Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu. Tko je god od istine, sluša moj glas.“ Reče mu Pilat: „Što je istina?“ (Iv 18,36-38)¹

Ova Isusova izjava, koja mora biti od temeljnog značaja za sve koji slijede Isusa kao Gospodara života, jest: „Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu.“ Na pitanje koje je Pilat postavio trebaju revno odgovoriti i držati se toga svi Isusovi sljedbenici, a posebno oni koji su pastiri Njegova naroda: „Što je istina?“ I tvrdnja i pitanje koje slijedi uvijek su bili važni, ali posebno su važni onda kad želimo biti službenici.

Sociolozi su definirali vrijeme u kojem živimo kao „razdoblje post-istine.“² Tužno je primijetiti da je Oxfordski rječnik objavio da je njegova „međunarodna riječ godine“ u 2016. bila „post-istina“, navodeći povećanje njezine uporabe za 2000% u odnosu na 2015. (Flood 2016). Političke tvrdnje izrečene po cijelom svijetu, a posebno u Europi i SAD-u deklarirane su kao „istinite“, ali ih i mediji i sociolozi ozbiljno dovode u pitanje. Kad ih se suoči s objektivnim činjenicama, pojedini ispitanici uzvraćaju „alternativnim činjenicama.“³ Plasirano je toliko „alternativnih činjenica“ da su mnogi počeli preispitivati svaku izrečenu izjavu, bilo u tiskanom ili usmenom obliku. U reklamiranju proizvoda istina je već dugo pod upitnikom. Svaki deterdžent, svaka pasta za zube, svaki automobil, svaki hamburger itd. navodno je „najbolji“. Moramo li se mi i svi drugi koji slušaju zadovoljiti „alternativnim činjenicama“ ili mišljenjem nekog stručnjaka? Postoji li objektivna istina za 2021. godinu? Ako postoji, gdje ćemo je naći? Tko će je izreći i kako će se ona upotrijebiti?

Mi, koji slijedimo Isusa i tvrdimo da smo „nanovorodeni“, potvrđujemo da smo pronašli „Put, Istinu i Život“ (Iv 14,6) i da je *On* – Isus Krist. Podučavamo i propovijedamo da je Isus „pun milosti i istine“ (Iv 1,14). Ako su ove tvrdnje, što ih navodi pisac Ivanova evanđelja točne, onda bi Isusovi sljedbenici morali otkriti, a zatim i unijeti u život ono što je Isus govorio o istini.

Mjesto od kojeg svi koji žele biti kršćanski vođe mogu krenuti nalazi se u Ivanovu evanđelju, 8. poglavlju, u redcima 31-32: „Tada Isus progovori Židovima koji mu povjerošaše: ‘Ako ostanete u mojoj riječi, uistinu, moji ste učenici; upoznat ćete istinu i istina će vas osloboditi.’“ Dio ove Isusove izjave često se vadi iz konteksta i upisuje na zidove i ulaze na školama, u knjižnicama i brojnim

1 Ako nije drugačije naznačeno, svi su biblijski navodi preuzeti iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti. <https://biblija.ks.hr>.

2 Vidi Keyes 2004, Lonsdale 1957, Krugman 2011 i drugi.

3 Vidi Hendricks i Vestergaard 2019.

vladinim zgradama (npr, na zgradi CIA-e u glavnom gradu SAD-a). Međutim, obećanja o otkrivanju istine i slobodi što će je ona donijeti dana su onima koje je Isus definirao kao učenike. George Beasley-Murray (1999, 133) pruža nam izravnu jasnoću i razumijevanje ovog ulomka:

Vjernikova primarna dužnost izražena je u Isusovu pozivu da ostanemo u Njegovoj riječi. To je oznaka istinskog učenika. Μείντε upućuje na čvrstu odlučnost da *živimo* u Kristovoj riječi i po njoj, te podrazumijeva opetovano slušanje Riječi, promišljanje o njoj, držanje Riječi i vršenje njezinih naputaka. U 15,7 čitamo da dopuštamo Riječi da prebiva u nama, što je ista stvar izražena na drugačiji način, a vodi k življenju (ostajanju) u Kristu i Kristovu življenju u nama.⁴

Da bismo živjeli, odnosno „ostali“ u Isusovoj riječi, moramo pomno čitati evanđelja i otkrivati kako je Isus živio istinu, kako je dosljedno odbacivao licemjerstvo, kategorično naglašavao valjanost dane izjave i prepoznavao, kako suštinu tako i izvor istine. Sinoptička evanđelja i Ivanovo evanđelje razlikuju se u tome kako opisuju Isusov život, dok im je zajedničko prikazivanje Isusove revnosti za istinu. Važno je biti svjestan onoga što je Isus govorio, osobito u stvarima koje je potvrđivao kao istinu! Jedino Luka od sinoptičkih evanđelja navodi da je Isus govorio konkretno o istini: 4,24; 9,27; 12,44 i 21,3 premda je u svim ovim navodima riječ o Lukinom zapisu „amen“ izjava (Crump 1992, 859). Upravo su u Ivanovu evanđelju zabilježene Isusove konkretne riječi o istini.

U navedenom odlomku Isus koristi prilog *alethos* kad govori o svojim učenicima kao o „istinskim“ učenicima. Imenica *aletheia* (istina) u Ivanovom se evanđelju spominje 21 put (1,14.17; 3,21; 4,23.24; 5,33; 8,32.40.44.45.46; 14,6.17; 15,26; 16,7.13; 17,19; 18,37.38) (Johnson 2010, 474). Isus je 18 puta izgovorio riječ „istina“ u ovom evanđelju. I dok Isus prepoznaje istinu, ona nije tek intelektualna nego je i osobna. Spoznajemo je upoznavajući Boga, a ne putem intelektualnih napora (Crump 1992, 861). Ona se otkriva svakome pojedinačno u osobnom zajedništvu s Isusom.

U 8. poglavlju Isus prepoznaje Boga, svojeg Oca, kao istinu. Premda Isus nije konkretno izrekao da je Njegov Otac istina, to se podrazumijeva tijekom cijelog razgovora farizejima. Isus govori samo ono što je čuo i vidio od Oca. U ovom odlomku Isus jasno izriče da je poslan od Oca objaviti istinu. Isus više puta samoga sebe naziva istinom. Kao takav, Isus je i poruka i glasnik istine. Došao je objaviti istinu jer to je bio dio Njegova poslanja. Rekao je da su On i Otac jedno. Njegova istina je i Očeva istina! Poznavati Isusa znači poznavati Oca (14,9), a samim time

4 The primary duty of a believer is indicated in the exhortation of Jesus, “Remain in my word.” That is the mark of a real disciple. Μείντε signifies a settled determination to live in the word of Christ and by it, and so entails a perpetual listening to it, reflection on it, holding fast to it, carrying out its bidding. In 15:7 it is represented as letting the word abide in us, which puts the same thing in another figure, and it leads to living (abiding) in Christ and Christ in us.

i poznavati Isusa kao istinu. Nadalje, Isus je prepoznao Svetog Duha kao „Duha istine“. Dio uloge Svetog Duha jest napominjati učenicima sve ono što je Isus (koji je Istina) govorio (14,26). Njegova je odgovornost uvoditi učenike u istinu tako što će im pomagati da nastave napredovati u poznanju Oca i Sina (16,13).

Jasno je da ne prihvaća svatko ove tvrdnje o istini kao fundamentalnu stvarnost. Premda će se i druge religije, pa čak i nereligiozne osobe, složiti da je važno tragati za istinom i govoriti istinu, Isusovi sljedbenici smjelo iznose svoje uvjerenje da se jedinstvena istina nalazi u Isusovim riječima. Pripadnici drugih religijskih predaja mogli bi reći da Isusov nauk sadrži *nešto* istine, što se mora procijeniti na temelju njihove religijske misli. Osobe bez vjerskih uvjerenja mogle bi odbaciti biblijski nauk o Isusu i istini kao irelevantan u bilo kakvoj potrazi za istinom. Mnoge osobe koje se smatraju kršćanima možda ni ne poznaju Isusov nauk niti poznaju Njegova učenja, ili možda smatraju Isusove riječi sugestijama ili mogućnostima. Međutim, onima koji ispovijedaju vjersko uvjerenje da je Isus u Novom zavjetu proglašen Gospodinom i Kristom, Isusove tvrdnje o istini postaju objektivna istina. Ovu istinu treba potvrđivati. U nju treba vjerovati. I svi učenikovi životni postupci moraju odražavati biblijsku istinu o Onome koji jest ISTINA.

Budući da Isusovi vjernici prepoznaju Isusa kao Istinu i vjeruju Njegovim riječima: „Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu“ (18,37), Isus za njih postaje uzor koji treba proučavati i oponašati. Mnogi pripadnici drugih vjerskih predaja, a možda čak i nereligiozne osobe, priznat će da je Isus učinkovit uzor za život u istini. Tko god poželi proučavati Isusov život, bit će zadivljen time kako je istinoljubivo postupao prema drugima, s milošću i poštovanjem. Međutim, još je veća obveza na kršćanskim vođama da istražuju Novi zavjet i vide kako se Isus (koji je Istina) ophodio s ljudima, i to svim ljudima. Postao je konačni uzor za istinoljubivo reagiranje na grijeh i grešnike, na bol i bolest, i pokazao nam je kako se odnositi prema onima koji nanose ili govore zlo protiv bilo koga, osobito protiv drugog učenika. Zato što Isus jest istina, On nam primjerom pokazuje kako hoditi i govoriti s integritetom. Poniznost i služenje, a ne gorda oholost i arogancija, odlikovale su Isusov život, i odlike su i osobine istinoljubivog života koje trebaju otkrivati, oponašati i poučavati svi oni koji žele vjerno slijediti Istinu.

Neće samo uzorni život istine postati definitivnost istine. Isus je postao toliko blisko zainteresiran za istinu da je, kako Ivan bilježi, sam postao istina, pa čak i „put“ istine. Isusova učenja i zapovijedi su, dakle, nešto što svaki predani Isusov sljedbenik mora prepoznati, proučavati i „živjeti“. Jasno je da je to razlog zbog kojeg je Isus odaslao svoje učenike, nakon što su podigli i krstili nove učenike, da ih uče svemu što je zapovjedio. Propovijed na gori (Mt 5-7) i Njegova ostala učenja nisu „prijedlozi za sretan život“, nego jasne zapovijedi za svakodnevni istinoljubivi život kojim ćemo častiti Krista. Biti mirotvorac, voljeti svoje neprijatelje, postupati prema drugima s poštovanjem, smatrati druge većima od sebe, voljeti

neznance, pomagati siromašnima i sve one zahtjevne, ali i jasne upute i zapovijedi, što ih je Isus dao, sama su bit istine.

Kad se poruka evanđelja proširila po svijetu u 1. stoljeću, kružile su brojne tvrdnje i objave koje su se promicale kao istinite. U svim slojevima društva odvijale su se igre za prevlast. Od tržnice do vladarskih odaja, od hramova do svetišta, posvuda su se širile samozvane tvrdnje o percipiranoj „istini“. Govorile su se i širile laži i ciljane klevete, sve uz tvrdnju da su istinite. Ljudi su širili i vjerovali u neistinite priče i urote, što je izazivalo probleme i stravične posljedice. Ali kad je došla Istina, u koju su vjerovali i živjeli je oni koji su povjerovali, društvene zajednice su postale svjetionici istine što donose nadu i mijenjaju društvo. Kad se istina provodila u djelo, vjerovalo se tvrdnjama o istini jer je Duh istine uvjeravao ljude i potvrđivao istinu.

2. Povijesno govorenje i prakticiranje istine od Isusovih sljedbenika potrebno u 21. stoljeću

Dvadeset i prvo stoljeće nije poput 1. stoljeća. Govore se i pišu priče i urote, a zatim ih se prihvaća i vjeruje se u njih. Na tržištu i u vjerskim hramovima, na televiziji i u svim medijima šire se tvrdnje koje se smatraju valjanima i koje pozivaju na djelovanje. Apostol Pavao je u svojem svijetu pozivao svoje čitatelje da žive životom dostojnim svojeg poziva. Dakako, to je bio poziv da slijede put istine, da govore istinu i da navješćuju Njega, koji jest Istina. Pavao je povezivao istinu s odbacivanjem prijevarnosti i govorenjem istine bližnjima. Čak je povezao istinu s nečistim riječima i odbacivanjem gorčine, gnjeva i klevete.⁵ Ova se poruka čula i slijedila u narednim stoljećima. Oni, koji su čuli ovu istinitu poruku i povjerovali Glasniku istine i Njegovoj istini, doživjeli su takvo oslobođenje kakvo je zadivilo cjelokupno društvo. Postoji istina, objektivna vječna istina koja oslobađa. Ona je jednako važeća danas kao i onda kad je prvi put naviještena.

Današnji kršćanski vođe moraju poslušati savjet što ga je Pavao dao Timoteju: „Uznastoj da kao prokušan staneš pred Boga kao radnik koji se nema čega stidjeti, koji ispravno reže *riječ istine* (naglasak dodan). Svjetovnih se pak praznorječja kloni: sve će više provaljivati prema bezbožnosti“ (2 Tim 2,15-16). Moramo biti vjerni istini i podučavati druge da budu vjerni Isusovoj istini. Naši životi moraju odražavati Njegovu istinu svojim pisanjem i govorom. Tek tada će ljudi vjerovati poruci koju navješćujemo. Jasno, svaki Kristov sluga će nastojati otkriti svaki Isusov nauk i zapovijed, razmišljati o svakome od njih i u molitvi ih provoditi u praksu. Zatim, svaki Isusov sljedbenik mora ponizno poučavati i pozivati druge vjernike da čine isto.

5 Vidi Ef 4,25-29, Kol 3,5-10.

Mnogo se implikacija krije u činjenici da je Isus istina za propovjednike i učitelje koji žele služiti Isusu u ovom dobu „post-istine“. Evo koje od njih u poniznosti treba razmotriti.

1. Kao što nas Pavao upućuje, treba pomno paziti na to kako se rukuje riječju istine. Vađenje tekstova iz konteksta s ciljem dokazivanja nečega, bilo u propovijedi ili u pisanoj komunikaciji, mora se izbjegavati. Biblijski tekstovi, koji se koriste za ilustriranje ili potkrjepljivanje argumenta, moraju biti usklađeni s izvornim kontekstom. Tekstu se mora dopustiti da izrekne ono što je biblijski govornik, odnosno pisac, želio reći, a ne ono što učitelj, odnosno propovjednik ili pak pisac žele da odlomak tvrdi.
2. Isusove zapovijedi i učenja moraju se vidjeti u životu osobe koje predstavljaju Isusa. Brojni farizeji, koji su komunicirali s Isusom, učili su ispravan nauk, ali Isus je znao za licemjerstvo koje se očituje u razlici između života i učenja. Kredibilitet nestaje kad se život učitelja/propovjednika ne slaže s njegovim naukom.
3. Isusov život, učenje i zapovijedi moraju biti u središtu cjelokupne komunikacije propovjednika/učitelja. Tri zapovijedi, koje je Isus dao učenicima nekoliko sati prije nego što su Ga razapeli, bile su: (1) da ponizno služe jedni drugima (Iv 13,15), (2) da vole jedni druge (druge učenike) *kao što je Isus volio njih* (naglasak dodan) (Iv 13,34) i (3) da vrše Njegove zapovijedi (Iv 14,21-24).
4. Svaka poruka koju propovjednik/učitelj plasira na društvenim mrežama mora biti odmjerena prema Isusovim učenjima i zapovijedima da bi se utvrdilo odražava li ona Isusov duh, Isusovo učenje i je li njezina istinitost utvrđena.
5. Plagiranje je uvijek nepošteno. Iskreno pripisivanje zasluga izvoru informacije odlika je istinoljubivoga govora, kako u propovijedima tako i u pisanom obliku.

Zaključak

Pilatovo pitanje „Što je istina?“ odjekivalo je kroz cijelu povijest. I u 2021. godini ono traži da ga čujemo. Filozofi raspravljaju o tome. Pišu se knjige, od kojih neke pružaju odgovore, dok druge postavljaju dodatna pitanja. Ozbiljni Isusovi sljedbenici imaju jedinstvenu prigodu navješćivati odgovore i istodobno biti odgovor. Oni koji slijede Isusa poznaju Ga kao Istinu i kao Put. Vjerni su pozvani slijediti taj Put. Apostol Pavao je pozvao svoje čitatelje: „Živite dostojno poziva kojim ste pozvani!“ (Ef 4,1). U istoj je poslanici pozvao čitatelje da žive kao „djeca svjetla“. Zatim je napisao: „plod je svjetlosti svaka dobrota, pravednost i *istina*“ (Ef 5,9).

Svi Isusovi sljedbenici moraju vjerno tragati za istinom, biti istina, govoriti istinu i pisati istinu.

Popis literature

- Beasley-Murray, G. R. 1999. *John*. Word Biblical Commentary, Vol. 36. Dallas: Word, Incorporated.
- Crump, D. M. 1992. Truth. U: Joel B. Green i Scot McKnight, ur. *Dictionary of Jesus and the Gospels*, 859–862. Downers Grove: InterVarsity Press.
- Flood, Alison. 2016. 'Post-truth' named word of the year by Oxford Dictionaries. *The Guardian*, 15. studenoga. <https://www.theguardian.com/books/2016/nov/15/post-truth-named-word-of-the-year-by-oxford-dictionaries> (pristupljeno 20. prosinca 2020.).
- Hendricks, Vincent F. i Mads Vestergaard. 2019. *Reality Lost Markets of Attention, Misinformation and Manipulation*. Cham: Springer Nature.
- Johnson, Luke Timothy. 2010. *The Writings of the New Testament: An Interpretation*. Third Edition. Minneapolis: Fortress Press.
- Keyes, Ralph. 2004. *The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life*. New York: St. Martin's Press.
- Krugman, Paul. 2011. The Post-Truth Campaign. *The New York Times*, 23. prosinca. <https://www.nytimes.com/2011/12/23/opinion/krugman-the-post-truth-campaign.html> (pristupljeno 20. prosinca 2020.).
- Lonsdale, Kathleen. 1957. *Is Peace Possible?* London: Penguin Books.

Thomas Sibley

Commitment to the Truth: A Pastoral Essay

Abstract

This essay is presented as a challenge to Jesus-followers and their leaders to be truth-seekers and truth followers by carefully examining the teaching of Jesus, especially in the Gospel according to John. The brief study seeks to present the unique and bold statements of Jesus concerning truth, truthful living, and truth-telling. Then offers practical challenges to be considered and taught.